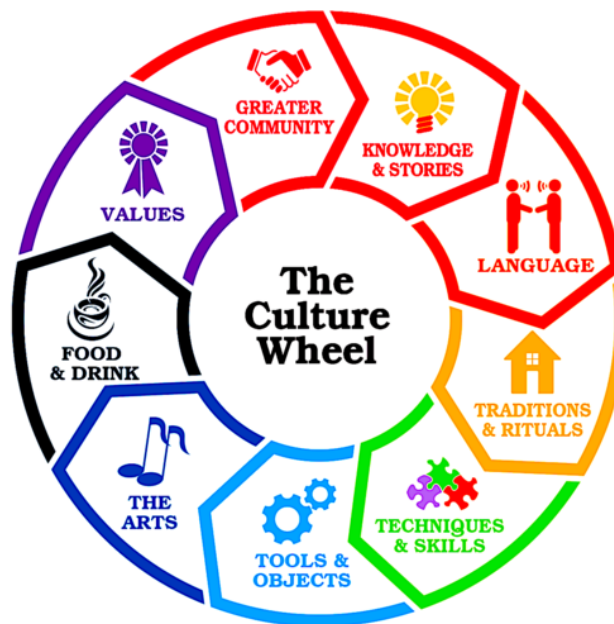

Wat is Cultuur? Door J.M.M. de Valk (1927-2012), Prof. Sociale Filosofie

Het woord *cultuur* is afgeleid van het Latijnse werkwoord (*colere*), dat 'het land bewerken' betekent. Die betekenis heeft deze term trouwens nog altijd, maar wij gebruiken 'cultuur' ook in veel uitgebreidere zin. Cultuur noemen we die activiteit van de mens waardoor de natuur wordt omgevormd tot een menselijke, bewoonbare wereld. Cultuur is een bij uitstek menselijke activiteit; men zou de mens kunnen omschrijven als een cultuurscheppend wezen. Een dier is volkomen ingepast in zijn omgeving, waaraan het weinig kan veranderen (voornamelijk zijn dierlijke natuur herhalen). Voor de mens daarentegen is de natuur de grondstof en het werkterrein, waarmee hij zijn eigen omgeving bouwt. Terecht heeft men in de volkenkunde het vroeger gemaakte onderscheid tussen natuurvolkeren en cultuurvolken laten vallen. Er bestaan geen natuurvolken; zelfs de zogenaamde "primitieve mens" vormt natuur om in cultuur. Hij scheidt een tweede wereld door de natuur te vermensen.

Maar niet alleen de natuur wordt door zijn activiteit naar een hoger niveau gebracht. Ook zijn eigen menselijkheid ontplooit zich pas door zijn scheppende culturele werk. Pas dan wordt hij echt mens, en vollediger naarmate de cultuur meer menselijke mogelijkheden heeft gerealiseerd. Daarom zei de Russische dichter Boris Pasternak dat "cultuur een vruchtbaar bestaan is". (tekst uit 2002)

Cultuur ontstaat altijd door *samenwerking*. Het creatieve werk van de individuele enkeling is alleen mogelijk en krijgt alleen betekenis door de gelijkwaardige activiteit van anderen met wie hij samenwerkt of op wiens werk hij voortbouwt. Cultuur ontstaat in dialoog met anderen, in een wederzijdse arbeidsverdeling. Cultuur is daarom niet alleen het resultaat van samenwerking, maar bevordert op haar beurt deze samenwerking. Cultuur is gemeenschapsvorming.

Referentie: *Cultuurfilosofie*, onder redactie van Edith Brugmans, Open Universiteit Nederland, Uitgeverij DAMON, Hoofdstuk 1, *Mens en Cultuur*, J.M.M. de Valk, ISBN 90 5573 290 7, 2002.